

บทที่ 1

บทนำ

สภาพความเป็นมาของปัญหา

พรรคกิจสังคม เป็นพรรคการเมืองที่มีความสำคัญยิ่งพรรคหนึ่งในระบบการเมืองไทย ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะเป็นพรรคที่เกิดใหม่อันมีพัฒนาการมาไม่ถึงสิบปี แต่ก็มีพัฒนาการที่น่าสนใจในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการก่อเกิด การเจริญเติบโต บทบาทและแนวทางการดำเนินงานรวมถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของพรรคที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองในช่วงระยะเวลาดังกล่าวด้วย

พรรคกิจสังคมถือกำเนิดขึ้นมาในปี พ.ศ. 2517 ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 อันถือเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด การเลือกตั้งครั้งแรกที่พรรคกิจสังคมลงสมัครแข่งขันด้วยในวันที่ 26 มกราคม 2518 ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาเป็นจำนวน 18 คน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 45 คน ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 82 คน และครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามา 92 คน และมีเพิ่มเติมล่าสุดเป็น 101 คน ตลอดระยะเวลา 9 ปี ของพรรคกิจสังคมได้ร่วมจัดตั้งเป็นรัฐบาล 3 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2518 ถึงวันที่ 12 มกราคม 2519 เป็นเวลา 9 เดือน 29 วัน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2523 ถึงวันที่ 4 มีนาคม 2524 เป็นเวลา 11 เดือน 15 วัน และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2525 ถึงวันที่ 19 มีนาคม 2526 เป็นเวลา 3 เดือนเต็ม ยิ่งไปกว่านั้นก็ยังเป็นพรรคใหญ่ที่สุดในรัฐบาลผสมชุดปัจจุบัน (2526) นี้ด้วย

ด้วยเหตุที่พรรคกิจสังคมเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในระบบการเมืองไทยดังที่ยกตัวอย่างมานี้ จึงมีประเด็นที่น่าสนใจอันนำมาซึ่งมูลเหตุในการค้นคว้าวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คือ

ในประการแรก ในด้านกำเนิดของพรรคกิจสังคม อาจจะถูกกล่าวได้ว่าพรรคกิจสังคมมีกำเนิดมาในยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน คือ หลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 นับเป็นพรรคการเมืองในยุคใหม่ของประชาธิปไตยไทย ลักษณะเด่นของพรรคกิจสังคมก็คือ เป็นพรรคที่มาจากความร่วมมือกันของนักการเมืองรุ่นเก่ากับนักธุรกิจที่มีชื่อเสียง เป็นส่วนมาก อันมีลักษณะเป็นพรรคที่เป็นตัวแทนของชนชั้นนำในสังคม ทั้งนี้โดยมีข้อแตกต่างกับพรรคการเมืองอื่น ๆ โดยเฉพาะพรรคการเมืองในสมัยก่อน ๆ ที่แม้จะมีชนชั้นนำแต่ส่วนใหญ่จะมาจากระบบราชการมากกว่า¹

ในประการที่สอง ในด้านการพัฒนาการของพรรคกิจสังคม จะเห็นได้ว่าพรรคกิจสังคมได้เจริญเติบโตขึ้นมาเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจำนวนสมาชิกผู้สนับสนุน มีการขยายตัวทั้งโครงสร้างภายในและภายนอกองค์กรของพรรคอย่างน่าสนใจ ลักษณะเด่นก็คือพรรคกิจสังคมสามารถสร้างความนิยมแก่สาธารณชนได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นพรรคคู่แข่งที่เข้มแข็งคือพรรคการเมืองอื่น ๆ พรรคกิจสังคมจึงนับเป็นพรรคการเมืองที่หลายฝ่ายต้องการจะหยั่งรู้

และในประการที่สาม ในด้านพฤติกรรมของบุคคลที่มาร่วมกันในพรรคกิจสังคม ทั้งบทบาทภายในพรรคและภายนอกพรรคได้ส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ถ้าจะมองความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ภายในพรรค ต่างก็มีลำดับความสำคัญส่วนตัวและอำนาจบารมีแตกต่างกัน อันเป็นความยุ่งยากต่อการบริหารพรรค ในขณะที่เมื่อมองรวมทั้งพรรค พรรคกิจสังคมก็เป็นพรรคใหญ่ซึ่งไม่ว่าจะดำเนินการใด ๆ หรือแสดงบทบาทออกไปอย่างไรก็ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบอื่น ๆ ในทางการเมืองในปริมาณที่มากด้วยเช่นกัน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะต้องทำให้เข้าใจในพฤติกรรมเหล่านี้

พรรคกิจสังคมก็เช่นเดียวกันกับพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่ต้องประสบปัญหามากมาย ในทางการเมือง ปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ของพรรคการเมืองไทยในเวลาที่ผ่านมาก็คือ ประการแรกก็คือ พรรคการเมืองของไทยยังไม่มีลักษณะขององค์การของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง อันเป็นลักษณะที่สำคัญของพรรคการเมืองในระบอบ

¹ เช่นพรรคเสรีมนังคศิลา สมัยปี 2495-2501 และพรรคสหประชาไทยในปี 2511-2514 เป็นต้น ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการแทบทั้งสิ้น

ประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองของไทยนั้นมิกำเนิดมาจากการรวมกันของกลุ่มเฉพาะชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งเท่านั้น ส่วนใหญ่ก็คือชนชั้นนำในสังคมอันได้แก่ ข้าราชการ นักธุรกิจ และปัญญาชน ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรของพรรคมิได้เอื้ออำนวยที่จะเพิ่มการสนับสนุนจากมวลชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะการรวมตัวกันของพรรคการเมืองไทยนั้นมีลักษณะเกิดขึ้นตามสถานการณ์มิได้ยึดถืออุดมการณ์หรือนโยบายที่เด่นชัดแต่อย่างใด

และประการที่สองก็คือ ความไม่ต่อเนื่องของระบบประชาธิปไตยในระบบการเมืองของไทย อันเป็นผลมาจากการปฏิวัติรัฐประหารแย่งชิงอำนาจของผู้นำในระบบการเมือง โดยเฉพาะกองทัพที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้พรรคการเมืองเป็นเพียงสถาบันที่มีอำนาจน้อยมากในทางการเมือง เมื่อเทียบกับสถาบันทหารและข้าราชการ ซึ่งทรงอิทธิพลมาโดยตลอด การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นจากการผลักดันของการพัฒนาระบบพรรคการเมืองจึงไม่มีเกิดขึ้น ในขณะที่ทหารและข้าราชการยังคงเป็นตัวแสดงสำคัญในการดำเนินไปของระบบการเมือง

การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยนั้น ไม่สามารถจะอธิบายหรือกำหนดขึ้นตามทฤษฎีทางการเมืองแต่อย่างหนึ่งอย่างใดได้ แต่ถ้าได้มีการศึกษาอย่างจริงจัง และได้ข้อมูลที่ชัดเจนก็คงสามารถที่จะสร้างคำอธิบายขึ้นส่วนหนึ่งได้ และมีคือสิ่งที่ผู้เขียนพยายามจะให้ได้มา โดยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสามารถสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยส่วนหนึ่งคือพรรคกิจสังคมขึ้นได้ โดยเฉพาะในแง่การต่อสู้ทางการเมืองของพรรคการเมือง พรรคนี้เพื่อหาคำอธิบายและข้อสรุปส่วนหนึ่งเกี่ยวกับพัฒนาการของพรรคการเมืองไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อค้นหาเป้าหมายของการต่อสู้ในทางการเมือง คือการศึกษาเกี่ยวกับมูต เหตุที่ทำให้บุคคลต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นพรรคกิจสังคม ว่ามีแรงจูงใจหรือวัตถุประสงค์อย่างไร ในทางการเมือง

2. เพื่อศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างของพรรคกิจสังคม การสรรหาสมาชิก ระเบียบกฎเกณฑ์ในการบริหารพรรค แนวนโยบายและยุทธวิธีในการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคว่ามีอยู่อย่างไร

3. เพื่อให้เข้าใจถึงพัฒนาการของพรรคกิจสังคม ว่ามีการเจริญเติบโต หรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรทั้งในด้านโครงสร้างและพฤติกรรม นั่นคือศึกษาถึงความสำเร็จหรือ

ความล้มเหลวในการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคนี้ ตลอดจนปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จและอุปสรรคที่ทำให้เกิดความล้มเหลวนี้ ๆ ด้วย

4. เพื่อหาข้อสรุปบางประการอันได้จากการศึกษาถึงการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคกิจสังคมนี้ ในอันที่จะใช้เป็นบรรทัดฐานที่จะทำความเข้าใจการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคการเมืองอื่น ๆ และเพื่อใช้ค้นหาแนวทางที่จะพัฒนาระบบพรรคการเมืองของไทยด้วย

สมมุติฐาน

ผู้เขียนยึดแนวความคิดที่ว่าพรรคการเมืองก็เช่นเดียวกับสถาบันหรือองค์กรอื่น ๆ ในสังคมที่มีจุดเริ่มต้น พัฒนาการ และสิ้นสุดลงได้ เสมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งที่จะกำหนดให้พรรคการเมืองดำเนินไป เช่นนั้นก็มีส่วนประกอบภายในพรรคคือสมาชิกในพรรค และโครงสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการอยู่ร่วมกันของพรรค และส่วนประกอบภายนอกหรือสถานการณ์ทางการเมืองที่จะกำหนดให้พรรคต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ ออกไป การแสดงออกเพื่อดำเนินบทบาทเหล่านี้เรียกว่า "พฤติกรรมทางการเมือง" และการต่อสู้ทางการเมืองก็เป็นพฤติกรรมทางการเมืองด้วยอย่างหนึ่ง

การต่อสู้ทางการเมืองของพรรคกิจสังคมนี้ เมื่อมองที่พฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ในพรรคก็คือการต่อสู้เพื่อขึ้นมาเป็นชนชั้นผู้ปกครองในอันที่จะมีอำนาจและอิทธิพลในการกำหนดบทบาทของพรรคอันจะส่งผลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีอิทธิพลในระบบการเมืองภายนอกด้วย ด้วยลักษณะพฤติกรรมเช่นนี้ จึงเป็นไปตาม "กฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย" ซึ่งมีสาระสำคัญว่า "ที่ใดมีองค์การที่นั่นมีคณาธิปไตย" คือว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการรวมตัวกันของบุคคลจำนวนมาก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการเพื่อเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งที่เรียกว่า "องค์การ" เมื่อนั้นก็จะมีบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาองค์การทั้งหมดที่เรียกว่าชนชั้นปกครอง ซึ่งการครอบงำทางอำนาจโดยบุคคลจำนวนหนึ่งต่อมวลสมาชิกอื่น ๆ นี้เรียกว่า "คณาธิปไตย" การศึกษาการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคกิจสังคมนี้ก็จะอาศัยแนวทฤษฎีนี้เป็นกรอบในการกำหนดสมมุติฐานและศึกษาในรายละเอียดต่าง ๆ ของพฤติกรรมทางการเมืองดังกล่าว

สมมุติฐานข้อที่ 1 " เนื่องจาก ในพรรคกิจสังคมมีชนชั้นปกครองอยู่กลุ่มหนึ่ง อันประกอบด้วยผู้ที่ร่วมก่อตั้งพรรคซึ่งบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลครอบงำพรรคในระดับสูงมาโดยตลอด จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับสมาชิกกลุ่มอื่น โดยเฉพาะบุคคลที่มาจากใหม่ผู้ซึ่งต้องการจะเข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจบ้าง เพื่อจะก้าวไป เป็นชนชั้นปกครองของพรรค ด้วยเสมอมา "

สมมุติฐานข้อที่ 2 " เนื่องจากพรรคกิจสังคมจำเป็นต้องสร้างพรรค ให้เป็นปีกแผ่อันถือ เป็น เป้าหมายรองในทางการต่อสู้ทางการเมือง เนื่องด้วยเหตุที่พรรค ยังไม่มีความ เป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน เพียงพอ จึงส่งผลให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการได้มาซึ่ง อำนาจในทางการปกครองและการบริหารประเทศ อันถือ เป็น เป้าหมายหลักของการต่อสู้ ทางการเมืองในที่สุดด้วย "

วิธีการและแนวทางในการศึกษา

1. วิธีการในการศึกษา วิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการหลาย ๆ แบบจากทุก ๆ แหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด แล้วจึง มาทำการคัดเลือก แยกแยะ จัดหมวดหมู่ เพื่อทำการวิเคราะห์ ซึ่งในที่นี้จะ เป็นการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการหาความถี่และแนวโน้มของข้อมูล เพื่อที่จะ ยืนยันหรือปฏิเสธสมมุติฐานในท้ายที่สุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. การเก็บข้อมูล แบ่งตามแหล่งที่มาได้ดังนี้

1) หนังสือและเอกสาร (Documents) ได้แก่งานเขียนทางวิชาการ ผลการวิจัย บทความและข้อเขียน ตลอดจนบทวิจารณ์เกี่ยวกับพรรคการเมืองในหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ เอกสารและรายงานการประชุมของพรรค รายงานและบันทึกการประชุม ของรัฐสภา กฎหมายและคำสั่งของรัฐบาล

2) การออกแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่

2.1) ส.ส.กิจสังคมที่ได้รับเลือกในปี 2526 ทั้งหมด 101 คน

2.2) เจ้าหน้าที่ที่ทำงานประจำให้แก่พรรคจำนวน 30 คน

2.3) สมาชิกที่มีกิจกรรมร่วมกับพรรคอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่

วิศวกรสังคมของพรรคจำนวน 100 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

3) การสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่ผู้บริหารระดับสูงของพรรค นับตั้งแต่หัวหน้าพรรคลงมา และบุคคลอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในพรรค

4) การเข้าร่วมสังเกตการณ์ (Participant Observation) คือ สิ่งที่เกิดขึ้นและที่ผู้เขียนได้บันทึกจดจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของพรรคในช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนได้เข้าไปมีความสัมพันธ์อยู่ในพรรคกิจสังคม

ข. การนำเสนอข้อมูล ได้กำหนดและแบ่งสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ออก เป็น ส่วนต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับพรรคการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวกับกำเนิดและพัฒนาการของพรรคการเมือง โดยจะเน้นในพฤติกรรมของบุคคลที่มา ประกอบกันเป็นพรรคการเมือง ทั้งนี้จะอธิบายโดยใช้ทฤษฎี "กฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย" เพื่อให้เห็นภาพการต่อสู้ภายในองค์กรพรรคการเมืองและผลที่ส่งไปถึงการต่อสู้ทางการเมือง ภายนอก

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวกับพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยในเวลาที่ผ่านมา และสรุปถึงสถานการณ์ของพรรคการเมืองของไทยเหล่านี้ ในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยจะเน้นศึกษาในยุคที่พรรคการเมืองได้ถือกำเนิดมาใหม่ยุคหลัง 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่พรรคกิจสังคมได้ถือกำเนิดขึ้นด้วย

ส่วนที่ 3 เป็นการศึกษาการต่อสู้ทางการเมืองของพรรคกิจสังคมโดยละเอียด นับตั้งแต่กำเนิด โครงสร้าง พัฒนาการ บทบาทและพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางการเมืองของพรรคกิจสังคม เพื่อหาข้อสรุปในการที่จะพิสูจน์สมมุติฐานของการวิจัยในเรื่องนี้

ส่วนที่ 4 เป็นการหาข้อสรุปให้ทราบถึงความเข้าใจบางส่วนในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทย และเสนอแนะแนวทางบางประการในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของไทย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตในด้านตัวแปร ในการศึกษาวิจัยนี้มีตัวแปรที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเกี่ยวกับ "เป้าหมายของการต่อสู้ทางการเมือง" ในที่นี้หมายถึง การนำนโยบายของพรรคให้เกิดประโยชน์ในทางการปกครองและการบริหารประเทศ นั่นก็คือ ความมุ่งหมายของพรรคที่จะจัดตั้งรัฐบาลนับตั้งแต่การหาคะแนนนิยม เพื่อให้พรรคได้รับชัยชนะ ในการเลือกตั้งและยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดตั้งหรือเข้าร่วมรัฐบาลได้สำเร็จ

อีกส่วนหนึ่งเกี่ยวกับ "พฤติกรรมในการต่อสู้ทางการเมือง" ในที่นี้ก็คือบทบาทและการแสดงออกของสมาชิกพรรคแต่ละคนที่ส่งผลถึงการแสดงออกโดยส่วนรวมของพรรค นับตั้งแต่ การมารวมตัวกันการแสวงหาอำนาจและอิทธิพลในพรรค และการแสดงบทบาทในรัฐสภา และในการเลือกตั้ง รวมไปถึงความร่วมมือและความขัดแย้งต่าง ๆ ของบรรดาสมาชิก ในพรรคเหล่านี้ด้วย

2. ขอบเขตในด้านเวลา จะศึกษาตั้งแต่แรก ที่เริ่มก่อตั้งพรรคกิจสังคมขึ้นมาในปี 2517 จนถึงเข้าร่วมรัฐบาลครั้งสุดท้ายเมื่อหลังการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน 2526 คือ เมื่อมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2526

ข้อจำกัดในการศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคของการศึกษาวิจัยนี้ มีอยู่โดยลำดับดังต่อไปนี้ คือ

ในประการแรก เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากผู้เขียนเป็นผู้ที่อยู่ไกลชิดกับแหล่งของข้อมูล ข้อมูลที่ได้อาจจะขาดความเป็นกลางในลักษณะของความคิดที่คิดเข้าหาตนเอง (Subjective) แต่ปัญหาที่ผู้เขียนได้แก้ไขโดยการวางแผนสัมภาษณ์ และออกแบบสอบถามในลักษณะของคำถามกว้าง ๆ เพื่อไม่ให้ข้อมูลที่จะได้รับเอนเอียงไปในด้านใดด้านหนึ่งจนเสียสมดุลย์เท่าที่จะเป็นไปได้

ในประการต่อมา เกี่ยวกับความเชื่อถือได้ของข้อมูล เนื่องจากมีข้อมูลบางส่วน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเห็นเฉพาะตัวของบุคคลต่าง ๆ หรือข้อมูลของพรรคที่มักจะมีการปิดบังข้อเท็จจริงบางส่วน หรือเปิดเผยข้อมูลในลักษณะที่มีอคติหรือเข้าข้างตนเอง แต่ผู้เขียนก็ได้ระมัดระวังโดยการศึกษาพื้นฐานของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มาประกอบ โดยอาศัยกรอบทฤษฎีและข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้รวบรวมมาคอยถ่วงถ่วง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ในประการสุดท้าย เกี่ยวกับการวัดข้อมูล เนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยเหตุนี้ผลของการศึกษาที่ออกมาจะไม่ใช้การยืนยันทฤษฎี แต่จะเป็นการตรวจสอบข้อสมมุติฐานเพื่อหาความเข้าใจและลักษณะที่น่าสังเกตบางประการของพรรคการเมืองดังกล่าว ดังนั้นผลการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้จะถือว่ามีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง และเป็นที่สิ้นสุดของการได้เพียงไม่ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะบางประการในพฤติกรรมของบุคคลที่ประกอบกันเข้าเป็นพรรคการเมือง
2. ความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของพรรคการเมืองไทย โดยเฉพาะในแง่ของการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของไทย เพื่อที่จะให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักในทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
4. จะเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะค้นคว้าศึกษาในด้านวิชาการเกี่ยวกับแง่มุมหนึ่งของพรรคการเมืองในระบบการเมืองไทย อันจะทำให้เกิดความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านี้ต่อไปอีก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย